

LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius, tel.: +370 5 273 5673, +370 706 80 501,
el. p. kam@kam.lt, elektroninio pristatymo dėžutės adresas 188602751.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602751

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024-

Nr. 12-01-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija teikia pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 346 straipsnio 1 dalies b punkto taikymo įsigyjant 155 mm artilerijos sviedinius“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, įvertinusi visas galimas 155 mm artilerijos sviedinių, skirtų 155 mm PZh2000 ir CAESAR sistemoms (toliau – artilerijos sviediniai), įsigijimo galimybes ir siekdama plėtoti Lietuvos gynybos pramonės pajėgumus, dėl toliau išvardytų priežasčių prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimti sprendimą pirkti artilerijos sviedinius iš Vokietijos įmonės „Rheinmetall Waffe Munition GmbH“ vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo (toliau – Įstatymas) 1 straipsnio 5 dalyje numatyta išimtimi, kai Įstatymo reikalavimai yra netaikomi, nes egzistuoja Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 346 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytos aplinkybės ir yra būtina netaikyti šio įstatymo nuostatų.

Nutarimo projekto tikslas – vadovaujantis Įstatymo 1 straipsnio 5 dalies nuostatomis užtikrinti esminių valstybės saugumo interesų apsaugą priimant sprendimą, kad egzistuoja Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 346 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytos aplinkybės, todėl Gynybos resursų agentūrai prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – Perkančioji organizacija) atliekant artilerijos sviedinių pirkimą iš Vokietijos įmonės „Rheinmetall Waffe Munition GmbH“ bei Lietuvos teritorijoje steigiamos gamyklos yra būtina netaikyti Įstatymo nuostatų.

Nutarimo projektu siekiama užtikrinti esminį nacionalinio saugumo interesą – apsaugoti valstybės suverenumą, teritorijos vientisumą ir demokratinę konstitucinę santvarką, taiką ir saugią aplinką valstybės raidai, todėl privalu stiprinti Lietuvos gynybinę galią. Esminiai (gyvybiniai) Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesai, kuriuos siekiama apsaugoti atliekant šiuos pirkimus, yra apibrėžti Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu patvirtintos Nacionalinio saugumo strategijos 11 punkte ir detalizuojami 31 ir 32 punktuose. Šios strategijos 11 punkte nurodoma, kad Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesai yra valstybės suverenumas,

teritorijos vientisumas, taika ir saugi aplinka valstybės raidai, o tai galima apsaugoti užtikrinant kariuomenės gynybinius pajėgumus ir patikimą aprūpinimą. Nacionalinės saugumo strategijos 31 punkte nurodoma, kad Lietuvos Respublikos gynybos ramstis yra kariuomenė, todėl jos stiprinimas ir yra aukščiausias prioritetas. Be to, Lietuvos Respublikos geopolitinė situacija reikalauja, kad valstybės gynybai būtų pasirengusios ne tik nacionalinės ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (toliau – NATO) valstybių sąjungininkių pajėgos, bet ir privatus sektorius ir piliečiai. Nacionalinio saugumo strategijos 32.8 papunktis nurodo, kad reikia plėtoti logistikos pajėgumus, užtikrinti tiekimo grandinių saugumą bei atsparumą, o 32.9 papunktis nurodo uždavinį stiprinti civilinio ir karinio sektoriaus bendradarbiavimą karinių inovacijų srityje.

Vadovaujantis Įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi, sprendimą, ar egzistuoja Sutarties dėl Europos sąjungos veikimo (toliau – SESV) 346 (ex 296) straipsnio 1 dalies b punkte nurodytos aplinkybės ir yra būtina netaikyti šio Įstatymo nuostatų bei kokią karinę įrangą būtina įsigyti siekiant apsaugoti esminius valstybės saugumo interesus, priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įvertinusi Krašto apsaugos ministerijos pagrindimą.

Perkančioji organizacija, vykdydama Lietuvos kariuomenės aprūpinimo funkciją bei skatindama artilerijos sviedinių gamybą Lietuvos teritorijoje, siekia įsigyti šios amunicijos vadovaudamasi Įstatymo 1 straipsnio 5 dalies išimtimi, nes pirkimą atliekant Įstatymo nustatyta tvarka nebūtų įmanoma skatinti šios amunicijos gamybos pajėgumų Lietuvos valstybės teritorijoje bei sukurti sąlygų nuolat ir laiku aprūpinti Ukrainos kariuomenę amunicija, t. y. pritaikyti priemonių siekiant užtikrinti esminius nacionalinio saugumo interesus. Be to, artilerijos sviedinių gamyba būtų Lietuvos Respublikos teritorijoje yra būtina, nes tai leidžia užtikrinti trumpas ir patikimas tiekimo grandines, kad net ir krizės atveju artilerijos sviedinių gamybos vietos nebūtų nutolusios nuo jų naudojimo vietos Lietuvoje. Jei artilerijos sviediniai būtų gaminami Lietuvos teritorijoje, tai sumažintų ir Lietuvos kariuomenės priklausomumą nuo išorinių veiksnių, taip pat sudarytų sąlygas užtikrinti produkcijos gamybos kontrolę ir tiekimą per trumpiausią galimą laiką be tų trukdžių, kurių galėtų kilti įrangą perkant iš užsienio valstybių. Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į 2024 m. balandžio 16 d. memorandumą tarp Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos ir Vokietijos įmonės „Rheinmetall Waffe Munition GmbH“, šių artilerijos sviedinių įsigijimai iš „Rheinmetall“ įmonių grupės įmonių, esančių ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, kol artilerijos sviedinių gamykla Lietuvos Respublikoje pradės veiklą, taip pat yra viena iš sąlygų, kurioms esant bus steigiama amunicijos gamykla Lietuvoje. Dėl šių priežasčių net ir krizės atveju būtų galima užtikrinti esminius valstybės saugumo interesus – užtikrinti Lietuvos kariuomenės gynybinius pajėgumus, valstybės suverenumą, teritorijos vientisumą bei demokratinę santvarką. Lietuvos teritorijoje veikianti įmonė mažintų Lietuvos Respublikos priklausomumą nuo išorinių veiksnių, taip pat sudarytų sąlygas užtikrinti produkcijos gamybos kontrolę ir tiekimą per trumpiausią galimą laiką be tų trukdžių, kurių galėtų kilti perkant iš užsienio valstybių.

Remiantis 2006 m. liepos 12 d. Europos Komisijos aiškinamuoju komunikatu dėl SESV 296 straipsnio taikymo viešiesiems pirkimams gynybos srityje Nr. KOM (2006)779, valstybės narės yra atsakingos už savo saugumo interesų nustatymą ir apsaugą, taigi, SESV 346 (ex 296) straipsnyje numatyta išimtinė teisė ir nuo Europos Sąjungos teisės leidžianti nukrypti nuostata gali būti taikoma,

kai Europos Sąjungos teisės normų laikymasis gali pakenkti valstybės gyvybiniais saugumo interesams. Taip pat Europos Komisija, kaip ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas byloje Europos Komisija prieš Austrijos Respubliką (Nr. C-187/2016), yra pažymėjusi, kad ši išimtis gali būti aiškinama tik siaurai, nuodugniai įvertinus, ar pirkimas atitinka visas SESV 346 straipsnio taikymo sąlygas. Valstybė narė, norėdama remtis SESV 346 straipsniu, turi pateikti įrodymus, kad minėtos išimties taikymas neperžengia straipsnio taikymo ribų, ir įrodyti, kad išimties taikymas yra būtinas jos gyvybiniais interesams apsaugoti. Europos Komisijos teigimu, perkančiosios organizacijos turi įvertinti:

1. gyvybinį saugumo interesą, kurį siekiama apsaugoti;
2. ryšį tarp šio saugumo intereso ir konkretaus viešojo pirkimo sprendimo;
3. priežastis, kodėl šiuo konkrečiu atveju šiam gyvybiniam saugumo interesui apsaugoti būtina netaikyti viešojo pirkimo direktyvos.

Atsižvelgiant į Europos Komisijos nurodytus kriterijus, aptariamas perkančiosios organizacijos artilerijos sviedinių įsigijimas visiškai atitinka SESV 346 straipsnio 1 dalies b punkto sąlygas.

1. Gyvybinis saugumo interesas, kurį siekiama apsaugoti

Šios išimties taikymu yra siekiama apsaugoti esminį valstybės gyvybinį saugumo interesą – valstybės suverenumą, teritorijos vientisumą ir demokratinę konstitucinę santvarką, taiką ir saugią aplinką valstybės raidai, o tam privalu stiprinti Lietuvos gynybinę galią. Siekiant užtikrinti šį interesą, reikia sukurti ir skatinti artilerijos sviedinių gamybos pajėgumus Lietuvos Respublikoje. Ši priemonė, užtikrinanti esminio saugumo intereso apsaugą, ne tik didintų Lietuvos kariuomenės gynybinę galią, tačiau kartu leistų saugoti ir Ukrainos gyvybinį saugumo interesą – didinti Ukrainos gynybinę galią, užtikrinant nuolatinį artilerijos sviedinių tiekimą Ukrainos kariuomenei, kuri yra būtina valstybės suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir demokratinei santvarkai apsaugoti nuo priešiškų užsienio valstybių. Vadovaujantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (Europos Komisija prieš Austrijos Respubliką (Nr. C-187/2016) pateiktais išaiškinimais, kiekviena valstybė narė yra išimtinai atsakinga už savo nacionalinį saugumą ir tik jai palikta teisė apsibrėžti, ką ji laikys esminiais saugumo interesais, kurie nebūtinai turi būti vienodi Europos mastu ir gali skirtis dėl, pavyzdžiui, geografinių ar istorinių priežasčių. Būtent valstybėms narėms suteikta laisvė savo nuožiūra spręsti, kaip apsaugoti savo esminius saugumo interesus. Pačios valstybės narės turi apibrėžti savo gyvybinius interesus ir nustatyti pareigą juos saugoti.

Rusijos veiksmai Ukrainoje kelia tiesioginę grėsmę regionui ir Lietuvos saugumui, įvykiai Ukrainoje skatina ypač stiprinti valstybės gynybinius pajėgumus. Labiau nei bet kada iki šiol akivaizdu, kad Rusija ir jos apsisprendimas naudoti karinę jėgą yra didžiausia grėsmė ir Lietuvos nacionaliniam saugumui. Esamoje geopolitinėje situacijoje Rusija dėl išaugusio agresyvaus veikimo prieš Europos saugumo sistemą yra pagrindinis grėsmės šaltinis Baltijos valstybėms. Rusijos ir Ukrainos konfliktas parodė, kad artilerija užima labai svarbią vietą konvencinėje karyboje ir yra plačiai taikoma, karo veiksmų metu sunaudojama ypač daug artilerijos sviedinių, todėl krizės atveju būtina turėti kuo didesnius ir patikimus gamybos pajėgumus su kuo trumpesnėmis tiekimo grandinėmis.

Sukūrus patikimą Lietuvos Respublikos teritorijoje esantį artilerijos sviedinių gamybos pajėgumą, kuris nuolat ir be trikdžių galėtų tiekti įrangą Lietuvos kariuomenei net ir krizės atveju, būtų galima Lietuvoje pagamintą įrangą patikimai tiekti ir Ukrainos kariuomenei kare su Rusijos Federacija. Krašto apsaugos ministerijos teikiama parama ne tik padeda Ukrainos kariuomenei, bet tarnauja ir esminiams Lietuvos saugumo interesams, siekiant sumažinti Rusijos karinę grėsmę Lietuvai.

Be kita ko, Lietuvos karinė parama Ukrainos kariuomenei taip pat yra itin vertinama mūsų svarbiausių sąjungininkų – Jungtinių Amerikos Valstijų, Vokietijos bei Jungtinės Karalystės. Lietuva dalyvauja Jungtinių Amerikos Valstijų vadovaujamoje Ukrainos rėmėjų koalicijoje („Ramšteino“ formatas), kuriai priklauso per 50 šalių, o šalys, priklausančios šiai koalicijai, teikia ir įsipareigojo teikti karinę paramą Ukrainos kariuomenei tol, kol reikės.

2. Ryšys tarp šio saugumo intereso ir konkretaus viešojo pirkimo sprendimo

Visi šie uždaviniai reikalauja kurti artilerijos sviedinių pajėgumus Lietuvos teritorijoje, o Perkančiosios organizacijos ketinami įsigyti artilerijos sviediniai visiškai atitinka tiek Lietuvos kariuomenės, tiek ir Ukrainos kariuomenės tokiai įrangai keliamus techninius reikalavimus. Kartu artilerijos sviedinių įsigijimas skatins tolesnę šios karinės įrangos gamybą, trumpos logistinio tiekimo grandinės leis užtikrinti, kad tiekimas būtų nuolatinis, patikimas ir efektyvus net ir karo ar nepaprastosios padėties atveju. Konstatuotina, kad Lietuvos teritorijoje esantis artilerijos sviedinių gamintojas mažintų Lietuvos Respublikos priklausomumą nuo išorinių veiksnių, taip pat sudarytų sąlygas užtikrinti produkcijos gamybos kontrolę ir tiekimą per trumpiausią įmanomą laiką be potencialių trukdžių, kurių galėtų kilti sviedinių perkant iš kitų valstybių tiekėjų ar gamintojų. Dėl geografinės gamybos linijos padėties mažos krovinio pristatymo kainos leis įsigyti didesnę artilerijos sviedinių kiekį, o tai savo ruožtu leis didinti gamybos tempus ir apimtį. Be to, kaip parodė artilerijos sviedinių pristatymo Ukrainai praktika, skiriant dalį produkcijos paramai Ukrainai bus galima užtikrinti nuolatinis ir didesnius užsakymus, dar labiau skatinančius artilerijos sviedinių pramonės plėtrą.

3. Priežastys, kodėl šiuo konkrečiu atveju šiam gyvybiniam saugumo interesui apsaugoti būtina netaikyti viešojo pirkimo direktyvos

Perkančioji organizacija, norėdama apsaugoti įvardytus esminius nacionalinio saugumo interesus ir įvykdyti Nacionalinio saugumo strategijoje bei Valstybės gynimo tarybos nurodytus uždavinius, negali pirkimo atlikti pagal Įstatymo nuostatas. Atlikus visų Įstatyme nurodytų pirkimo būdų analizę, matyti, kad, perkant bet kuriuo iš šiuo atveju galimų Įstatyme numatytų pirkimo būdų, būtų privaloma skelbti konkursą, kuriame dalyvautų daugelis tiekėjų, įskaitant ir tiekėjus iš kitų Europos Sąjungos ir NATO valstybių narių. Jokios supaprastintos procedūros, nurodytos Įstatymo 19 straipsnyje, arba išimtis, nurodytos Įstatymo 3 straipsnyje, negali būti pritaikytos, nes neatitinka Įstatyme išvardytų sąlygų. Jei tektų vadovautis Įstatymo nuostatomis, nesant sąlygų pritaikyti nė vienos iš Įstatymo 3 straipsnio išimčių ar Įstatymo 19 straipsnyje nurodytų supaprastintų procedūrų

(pavyzdžiui, neskelbiamų derybų), Perkančioji organizacija būtų priversta skelbti konkursą. Vykdamas konkursą, Įstatymas nenumato galimybės eliminuoti kitose Europos Sąjungos ir NATO valstybėse narėse veikiančius gamintojus, todėl pagal šiame pagrindime nurodytus motyvus nustatytus ribojimą teikti pasiūlymą tiekėjams ar gamintojams iš Europos Sąjungos ir NATO valstybių narių būtų pažeidžiami Įstatymo 6 straipsnyje numatyti lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principai, o tokios pirkimo sąlygos neteisėtoms. Vykdamas pirkimą pagal Įstatymo nuostatas konkurso būdu, galimai būtų atrinktas tiekėjas iš Europos sąjungos ar NATO valstybės narės, pateikęs ekonomiškai naudingesnę pasiūlymą, tačiau nebūtų apsaugoti šiame pagrindime įvardyti esminiai nacionalinio saugumo interesai ir uždaviniai nebūtų pasiekti. Taigi, vienintelis būdas apsaugoti nacionalinio saugumo interesus yra taikyti Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje nurodytą išimtį, kai Perkančioji organizacija tiesiogiai įsigytų artilerijos sviedinius iš įmonės „Rheinmetall Waffe Munition GmbH“, nesilaikydama Įstatymo reikalavimų.

Papildomai reikia pažymėti, kad toks pirkimas atitinka ir formaliuosius SESV 346 straipsnyje nurodytus kriterijus. Šiuo pirkimu siekiama įsigyti įrangą yra įtraukta į Bendrąjį karinės įrangos sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2009 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V-1216 „Dėl Bendrojo karinės įrangos sąrašo patvirtinimo“, t. y. pirkimo objektas yra priskirtinas karinei įrangai (ML3 punktas). Taip pat pažymėtina, kad įsigytos prekės bus naudojamos krašto apsaugos sistemos institucijų arba Ukrainos kariuomenės (būtų tiekiamos kaip parama Ukrainai) išimtinai karinėms reikmėms, todėl pirkimas neturės įtakos ne karinės paskirties prekių Europos Sąjungos bendrajai rinkai.

Apibendrinama tai, kas išdėstyta, Perkančioji organizacija, įvertinusi pirkimo objekto specifiką, viešųjų pirkimų gynybos srityje reglamentavimą nacionaliniu ir Europos Sąjungos teisės lygiu, reiškia įsitikinimą, kad tik pagal Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir SESV 346 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą išimtį įsigyjant artilerijos sviedinius, netaikant Įstatymo reikalavimų, bus sukurti artilerijos sviedinių gamybos pajėgumai Lietuvos Respublikoje ir bus apsaugoti esminiai nacionalinio saugumo interesai – valstybės suverenumas, teritorijos vientisumas ir demokratinė konstitucinė santvarka, taika ir saugi aplinka valstybės raidai bei Lietuvos gynybinės galios užtikrinimas.

Nutarimo projektui įgyvendinti papildomų lėšų nereikės. Priėmus Nutarimo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebus atliekamas.

Nutarimo projektu įgyvendinama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 240.5 papunktyje nurodyta iniciatyva – skatinti gynybos inovacijas ir tiriamąją veiklą, didinti paramą Lietuvos gynybos pramonei ir tyrimams, skatinti Lietuvos gynybos pramonės įmones įsitraukti į vykdomus nacionalinius ir tarptautinius pirkimus.

Nutarimo projektu neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, tačiau numatomas reguliavimas taikant SESV 346 straipsnyje įtvirtintą išimtį. Nutarimo projektui papildomų lėšų nereikės. Priėmus Nutarimo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebus atliekamas.

Nutarimo projektu įgyvendinama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 240.5 papunktyje nurodyta iniciatyva – skatinti gynybos inovacijas ir tiriamąją veiklą, didinti paramą Lietuvos gynybos pramonei ir tyrimams, skatinti Lietuvos gynybos pramonės įmones įsitraukti į vykdomus nacionalinius ir tarptautinius pirkimus.

Nutarimo projektu neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, tačiau numatomas reguliavimas taikant SESV 346 straipsnyje įtvirtintą išimtį.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje.

Nutarimo projektas yra suderintas su Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija ir Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba.

Nutarimo projektą parengė Krašto apsaugos ministerijos Teisės departamento (direktorė Judita Nagienė, tel. +370 5 273 5545, el. p. judita.nagiene@kam.lt) Teisės taikymo ir atstovavimo skyriaus (vedėjas Sergejus Montvila, tel. +370 5 273 5676, el. p. sergejus.montvila@kam.lt) patarėjas Henrikas Valentukevičius, tel. +370 5 265 7547, el. p. henrikas.valentukevicius@kam.lt, ir Gynybos resursų agentūros prie Krašto apsaugos ministerijos (direktorius Sigitas Dzekunskas, tel. +370 620 83 780, el. p. sigitas.dzekunskas@kam.lt) direktoriaus pavaduotoja Aistė Garunkštytė, tel. +370 640 08 900, el. p. aiste.garunkstyte@kam.lt.

PRIDEDAMA. Nutarimo projektas, 1 lapas.

Krašto apsaugos ministras

Laurynas Kasčiūnas